

Aftursvar til Lutherius Hansen — grein hansara í 14. September tann 18. nov.

2. partur

Í fyrsta partinum av svari minum til tín, visti eg á, at tað ivaleyst í minni muni er talan um at politikararnir eru teir stóru syndabukkarnir, tá tað kemur til spurningin um hvør ið tað er, ið hevur skyldina av óskilinum uti til havs.

Eg visti á, at hesir okkara folkavaldu ivaleyst hava tikið støðu út frá síni sannføring. Ein sannføring, sum aftur hevur verið bygd á ta argumentation, dokumentation og tættaldata, ið loygd hava verið á teirra borð, sum tøl og talad teirra «sakkonu».

Onga lotu so ivist eg heldur í, at hava persónligu áskoðanir teirra verið í stríð við tilráðingar teirra sakkonu, ja, so hava okkara folkavaldu í mestan mun tá tikið avgerð sambært tilráðingum teirra sakkonu. Í øðrum lagi, so hevur í stóran mun, tá tað hevur snúð seg um fiskivinnupolitiskar avgerðir, tá hevur tað talt almikið, hetta hvat bankarnir í sínum lagi hava havt av meiningum um hvørjar leiðir at ganga.

Í trýðja og avgerandi lagi, so kemur ivaleyst tað, ið ein kundi kallað yvirræðar óekonomiskar metingar við inn í myndina — tungtvgindandi hagtøl — ávisur grundleggjandi sannleikar (kanska eisini gjørdir prinsipiellir). Sannleikar, ið hava progvað sína tyngd og sitt virði aðrastaðni.

Onkur av hesum sannleikum hevur verið, berandi og einasta fortreytin fyri øllum idnaðarligum vinnufyrirætlanum, ið hevur borið í sær rentabilitet ella lønsemi og er tað framvegis.

So leingi resursurnar tóktust (og faktisk vóru óavmrkaðar), so vóru hesir grundleggjandi sannleikar fult gott stóði at byggja á sum fortreyt fyri lønsemi, eisini í okkara

føri.

Eingin kann tí soleiðis lastast fyri at hava tvihildið um ávisar grundleggjandi «sannleikar».

Ivaleyst so hevði alt verið í finast lagi, um nú henda okkara einasta resursa ikki var samansett av livandi verum — sum

tianverri steindoyggja í somu lotu, vit gera vart við okkum (og sum tí í sama bili, tær doyggja, gerast vigvøllur hjá mikroorganismum, hesum

ósjonligu verum, sum í myriatum leggja á at livbjarga sær og sínum í kapping við okkum í stríðnum um føðina).

Vit, sum allar dagar litið hava kært okkum um verur vit ikki siggja við berum eygum, vit eru nú við undirlutan.

Okkara størsta mistak er uttan nakran íva hetta at vit sum givið hava gingið út frá teimum grundsetningum, ið eru galdandi í flestum forum, tá talan hevur verið um lønsamt vinnuligt virksemi. Um somu tíð sum vit hava fokuserað við síðuna og hava forsemt at sett okkum røtt kriterie fyri begrebinum rationaliteti tá tað snýr seg um tøk av livandi rerursum. Um fiskur sum resursa var at líkna við so nógvar aðrar resursur sum t.d. kol, gull, olju, málmsosfr., so var tað ivaleyst rætt at tvihalda um rationaliteti tøkuni av hesi resurse, væl at merkja, tá ið talan er um definering av rationaliteti út frá vanligum fortreytum.

So nógv og so skjótt og á biligasta hátt, tað er jú hetta, ið er tað avgerandi fyri lønsemi í flestu forum, uttan tá atlan er um fisk, í øllum forum ikki uttan so, at vit samstundis tryggja okkum, at resursin (gullið, kólið, málmurin) í hesum førinum — fiskurin — ikki missir minsta vetið í virði.

Kravið um rationaliteti tøkuni av fiski er framvegis gildugt og galdandi, men í framtíðini við teirri treyt, at hetta ikki kostar minsta vetið í virði.

Fyri nøkrum árum síðani vann eg í einari hugskotskapping.

Serligan dent hevði eg lagt á eitt ávíst veiðufar og so hagreiðingarutgerð.

Tað var hagreiðing av fiski umborð, ið tað einamest var fokuserað uppá hjá domsnevndini.

Eg minnst, at eg í samrøðum við einstakar limir í hesi nevnd ferð eftir ferð

ferð, so var aftur neyðugt at resignera í so máta.

Nú eru so aftur farin nøkur ár og nú eru tað onnur átrokandi «argument», ið gera seg galdandi, tí nú kann sigast, at vit eru kollsigld. Í komandi dagum verða tað í tí skili ikki so nógv mini argument, ið fara at fara til broytingar í okkara máta, nú er tað meira blivið ein spurningur um at yvirleva. Og tá stóðan er komin her til, so eigur ein í mesta muni at ansa sær og syrgja fyri, at ikki alt ov nógvir liggja eftir á, og tað er at vóna, at allir teir nú arbeiðsleysu ráðgevararnir — fyri at yvirleva — ikki taka sær fyri tættir á at livbjarga sær við at umseta tað ónyttiga av teknikkinum eina ferð afturat.

Eg havi stóðugt meira uppá hjarta, og loyvi mær at biðja teg um hevi til at taka tættin upp aftur í onkrum komandi blaði.

Virðisliga

John Smith

Vikarstovan er einasta av sínum slag í landinum:

Arbeidsmegi er arbeidssøkið

Tá arbeidssbyrðan á einum virki ella stovni gerst ov stór

Á hesari ársins tíð, hvar ið jólaferirirkeingar og keyp geva arbeidsplassum eyka skund og stríð, stendur Malan Dahl-Jacobsen í Havn av goðum grundum tilbúgvinn. Hon rekur Vikarstovuna, Føroya einastu tænastu við arbeidsmegi, ið burturav tekur sær av arbeiði innan ymiskar yrkisgreinar í avmarkaði tíðarskeið.

Vikarstovan, sum varð sett á stovn fyri umleið tveimum árum síðani, hevur eitt líð av fólki, ið standa til reiðar at arbeiða í millum ein dag og trýggjar mánaðir; virki og stovnar bileggja vanligar arbeidsmegi frá Vikarstovuni orsakað av sjuku, frittíð ella ov stórum arbeidstrysti í avmarkaðum tíðarskeiðum. Sambært Malan Dahl-Jacobsen liggja bæði praktiskir og fjárgjarligir fyrimunir í at bileggja vikarar, tá slíkar umstøður gera seg galdandi.

Umframt hetta verða fólki frá Vikarstovuni ofta í veruleikanum roynd á arbeidsplassum við mogleigari setan í fast starv í huga. Við øðrum orðum ber til at fáa ein vikar fyri eina tíð, og um so allir partar ynskja tað, kann

vikarurin setast í fast starv hjá viðkomandi arbeidsgeara.

«Ístaðin fyri at seta fólki í fast starv — og kanska seinni neyðast at geva teimum sekin — kunnu virki og stovnar bileggja vikar, sum bert arbeiðir hjá teimum, so leingi arbeiðssbyrðan av einari ella aðrari orsök er ov stór. Tað slepst soleiðis undan at søkja eftir nýggjum fólki, nýta tíð, orku og pening uppá umsóknir og starvssamtalur, og tað slepst undan at siga fólki upp. Tað loysir seg í nógvum forum betur at hava ein vikar í styttri ella longri tíð, enn at seta eyka fólki í fast starv. Men tá áhugi frá einum arbeidsplassi er fyri at seta fólki frá Vikarstovuni í fast starv, eru vit eisini til reiðar at finna eina loysn: soleiðis kunnu vit hjálpa einum arbeidsgeara at finna vælegnað starvsfólki», ferir Malan Dahl-Jacobsen fram. Hon nýtir samstundis hevið til at upplýsa, at telefonnumarið hjá Vikarstovuni er 16020.

Tey øki, ið Vikarstovan mest er inni á, er skrivstovuárbeði so sum bókhalð, maskinskriving, inn-

P.S. Tað vildi sjálvandi verið skeiðt ikki í hesum sambandi eisini at nevnt okkara skipasmíðjur. Føroysskar skipasmíðjur, sum út við 30 ár ikki tykist at hava hugsað ein sjálvstøðugan tanka, hava eisini ivaleyst gjørt rætt — tær hava plikt og bót lagað seg eftir kundunum og hava bygt togarar og notaskip fullkomiliga krittikleyst og soleiðis hevur henda idnaðargrein yvirlevað og stendur nú «skaðaleys» uttan ábyrgd sum áskoðari til tað, ið teir soleiðis hava foræviglað í stáli. Størsta ólukkan er væl tann, at tað nýggjasta kann halda skeivu gongdina við líka í 30 ár afturat, langa tíð aftan á at vit, ið ábyrgdina høvdu, eru farin undir grenu torvu, meðan okkara nýggju ættarlið standa við trupulleikum og spyrja seg sjálfan, hvat var egentliga áfatti við okkara forfedrum?